

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
LIETUVIŲ TAUTOSAKA IR MITOLOGIJA	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): asist. Saulė Matulevičienė	Filologijos fakulteto Lietuvių literatūros katedra

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Privalomasis (Lietuvių filologijos studijos)

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	2 semestras	Lietuvių k.

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai:	Gretutiniai reikalavimai (jei yra):

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	137	66	71

Dalyko (modulio) tikslas		
Modulio studijomis ugdomas analitinis, kritinis ir kūrybinis mąstymas, gebėjimas dirbti individualiai ir grupėmis, lietuvių tautosakos ir mitologijos kaip kultūros reiškinio suvokimas, pagrindinių lietuvių folkloristikos kryptių pažinimas, gebėjimas analizuoti, vertinti lietuvių tautosakos tekstus ir mitologijos šaltinius bei rekonstrukcijas.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai

Gebės kritiškai vertinti informaciją, analizuoti reiškinius, išvėgti sudėtinės dalis ir ryšius tarp jų; gebės kelti probleminius klausimus, dalyvauti diskusijose, argumentuoti savo nuomonę.	Įtraukiamoji paskaita, mokslo šaltinių ir straipsnių analizė, informacijos sisteminimas, savarankiškas užduočių atlikimas, grupės diskusija.	Darbas per seminarus, kontrolinis darbas ir egzaminas
Igis žinių apie lietuvių tautosaką ir folkloristiką, lietuvių mitologijos ir senosios religijos rekonstrukcijas ir jų šaltinius.	Įtraukiamoji paskaita, mokslo šaltinių ir straipsnių analizė, informacijos sisteminimas, savarankiškas užduočių atlikimas, grupės diskusija.	Darbas per seminarus, kontrolinis darbas ir egzaminas.
Gebės analizuoti ir vertinti lietuvių tautosakos ir mitologijos reiškinius platesniame lietuvių kultūros kontekste.	Įtraukiamoji paskaita, mokslo šaltinių ir straipsnių analizė, informacijos sisteminimas, savarankiškas	Darbas per seminarus, kontrolinis darbas ir egzaminas.

	užduočių atlikimas, grupės diskusija.	
--	---------------------------------------	--

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminariai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Lietuvių etnogenezė. Marijos Gimbutienės Senosios Europos teorija, rekonstrukcija ir jos kritika.	2		2				4	2	Pažintis su kurso literatūra atvirose VUB Filologijos skaityklos fonduose. LITERATŪRA: Ingė Lukšaitė, Ar pažįstame Mariją Gimbutienę? Kelias į tėvynę per tūkstantmečius.
2. Senosios baltų religijos ir mitologijos šaltiniai IX–XVII a.: Vulfstanas, Petras Dusburgietis, Janas Dlugošas, Enėjus Silvijus Piccolomini (Jeronimo Prahieško pasakojimas), Matas Pretorijus ir kt.	4		4				8	3	ŠALTINIAI: BRMŠ t. 1, p. 22–49, 164–169, 327–355, 542–544, 571–583, 588–589, 593–597; BRMŠ t. 3, p. 100–106 ir 2 pasirinkti skyriai iš p. 228–323.
3. Baltų dievų panteono problema: dievai ir jų funkcijos XIII–XVI a. šaltiniuose (Ipatijaus metraštis, Malalos kronika, Motiejus Strijkovskis, Sūduvių knygelė, Jonas Lasickis). Gamtos garbinimas ir dievai senojoje lietuvių religijoje ir mitologijoje.	4		4				8	6	ŠALTINIAI: BRMŠ t. 1, p. 256–268; BRMŠ t. 2, p. 123–127, 143–155, 499–502, 545–551, 590–603. LITERATŪRA: I. Lukšaitė, Pasakojimas apie Matą Pretorijų; G. Beresnevičius, Gamta ir šventumas. Senosios lietuvių religijos gamtiškumo klausimu.
4. Sovijaus religinė reforma. Šventaragio legenda, Vilniaus šventvietės.	2		2				4	3	ŠALTINIAI: BRMŠ t.1, p. 263–265, 267–268; BRMŠ t. 2, p. 366–369, 377–384, 451–466, 499–502, 554–558. LITERATŪRA: G. Beresnevičius, <i>Baltų religinės reformos</i> , p. 11–44; V. Vaitkevičius, Bandymas atkurti Šventaragio mitą.
5. Pasakojamoji tautosaka. Pasakos, sakmės, pasakojimai: žanrinės ypatybės. Pasakos tyrinėjimo akiračiai: pasakos	4		4				8	6	ŠALTINIAI: 20 stebuklinių pasakų iš J. Basanavičiaus

kanonas, santykis su mitu, lietuvių pasakų rinkimo ir tyrinėjimų istorija, lietuviškų pasakų savitumas. Algirdo Juliaus Greimo ir Norberto Vėliaus Aušrinės mito rekonstrukcijos. Žalčio pasaka, jos interpretacijos.								sudarytų pasakų rinkinių. Skaitmeninės kopijos: www.knygadvaris.lt . LITERATŪRA: A. J. Greimas, <i>Lietuvių mitologijos studijos</i> , p. 123–150; <i>Pasaka Eglė žalčių karalienė</i> , t. 4: <i>Tyrinėjimai, kitos žinios</i> (20 p. pasirinktinai).	
6. Sakmės, jų rūšys. Pasaulio ir žmogaus sukūrimas etiologinėse sakmėse: pagrindiniai veikėjai, senosios ir krikščioniškosios tradicijos sambūvis. Mitologinių sakmių erdvė ir laikas. Perkūno ir velnio kova „pagrindinio indoeuropiečių mito“ kontekste.	2		2				4	3	ŠALTINIAI: 40 mitologinių sakmių iš kn.: N. Vėlius (sud.), <i>Sužeistas vėjas</i> . LITERATŪRA: N. Laurinkienė, Sakmių apie pasaulio sukūrimą paplitimas ir prasmė; N. Vėlius, <i>Mitinės lietuvių sakmių būtybės</i> (pasirinktinai apie vieną mitinę būtybę).
7. Savarankiškas žinių sisteminimas ir pasirengimas kontroliniam darbui.								8	
8. Kontrolinis darbas.	2						2		
9. Dainuojamoji tautosaka: liaudies lyrikos žanrai. Kalendorinės šventės samprata. Kalendorinių dainų struktūra, priedainiai, atlikimo ypatumai, paskirtis.	2		2				4	3	ŠALTINIAI: 30 kalendorinių dainų iš kn.: Ambr. Jonynas (sud.), <i>Lietuvių tautosaka</i> , t. 1, p. 183–246. LITERATŪRA: N. Laurinkienė, <i>Mito atšvaitai lietuvių kalendorinėse dainose</i> (30 p. pasirinktinai).
10. Vestuvių folkloras: dainų tematika ir simbolika, apeigos. Piršlybų dainos: dangiškųjų vestuvių provaizdžio rekonstrukcija. Perėjimo ritualai: bendrieji gimtųjų, vestuvių, laidotuvių apeigų bruožai. Laidotuvių raudos: pirmieji užrašymai, senųjų tikėjimų atgarsiai.	4		4				8	6	ŠALTINIAI: 40 vestuvinių dainų iš kn.: A. Juška (sud.), <i>Lietuviškos svotbinės dainos</i> , t. 1–2; 10 raudų iš kn.: A. Juška (sud.), <i>Lietuviškos dainos</i> , t. 3, p. 279–402. LITERATŪRA: A. Juška. Svotbinė rėda, <i>Lietuviškos svotbinės dainos</i> . t. 2, p. 289–351.
11. Dainų poetikos bruožai: strofa, paralelizmai, simbolika, metaforiškumas, leksinės ypatybės. Dainų lyrizmas.	2		2				4	3	LITERATŪRA: D. Sauka, <i>Lietuvių tautosakos savitumas ir vertė</i> , p. 129–251.
12. Sutartinės: gyvavimo laikas ir arealas, sutartinių atlikėjos, archainiai muzikiniai bruožai, teksto sandara, priedainio vaidmuo ir prasmė.	2		2				4	3	ŠALTINIAI: 40 sutartinių iš kn.: Z. Slaviūnas (sud.), <i>Sutartinės, daugiabalsės</i>

									<i>lietuvių liaudies dainos</i> , t. 1–3. LITERATŪRA: D. Račiūnaitė-Vyčiniene, <i>Sutartinių audos</i> , (20 p. pasirinktinai).	
13. Smulkioji tautosaka: rūšys, ryšiai su kitais žanrais. Patarlių paskirtis, išmintis, struktūra. Mįslių kilmė ir paskirtis. Mįslė kaip meninis tekstas. Užkalbėjimų paskirtis, gyvavimo kontekstas, struktūra.	4		4					8	6	ŠALTINIAI: Po 40 patarlių ir mįslių iš kn.: J. Lebedys (sud.), <i>Smulkioji lietuvių tautosaka XVII–XVIII a.: Priežodžiai, patarlės, mįslės</i> . 40 užkalbėjimų tekstų iš kn.: D. Vaitkevičienė, <i>Lietuvių užkalbėjimai: gydymo formulės</i> . LITERATŪRA: D. Vaitkevičienė, <i>Lietuvių užkalbėjimai: gydymo formulės</i> , Vilnius, 2009, p. 9–23, 39–61. D. Sauka, <i>Lietuvių tautosaka</i> , Vilnius, 2007, p. 257–281.
14. Savarankiškas žinių sisteminimas ir pasirošimas egzaminui				2				2	20	Per seminarus atliktų užduočių ir skaitytos literatūros peržvalga, kurso medžiagos kartojimas.
Iš viso	32		32	2				66	71	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Darbas per seminarus	20 %	Semestro metu	2 balai: aktyviai dalyvauja diskusijose, atsako į klausimus, formuluoja problemas ir klausimus, teikia kritinių pastabų; 1 balas: dalyvauja diskusijose, atsako į užduodamus klausimus; 0 balų: beveik nedalyvauja diskusijoje arba praleido daugiau nei 1/3 seminarų.
Kontrolinis darbas	40%	Semestro viduryje paskirtu laiku	Kontrolinį darbą sudaro: du teoriniai klausimai iš 1–6 temų. Kiekviena užduotis vertinama 1–10 balais pagal VU studijų rezultatų vertinimo tvarką, išvedamas įvertinimo vidurkis ir dauginamas iš 0,4.
Egzaminas	40%	Egzaminų sesijos metu	Egzaminą sudaro: 1. Vienas teorinis klausimas iš 9–13 temų. 2. Dvi praktinės užduotys – skirtingų tautosakos žanrų tekstų analizė ir interpretacija. Kiekviena užduotis vertinama 1–10 balais pagal VU studijų rezultatų vertinimo tvarką, išvedamas įvertinimo vidurkis ir dauginamas iš 0,4.

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomi šaltiniai				

Kostas Aleksynas (sud.)	1993–2003	<i>Jono Basanavičiaus tautosakos biblioteka</i>	t. 1–6	Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas www.knygadvaris.lt
Norbertas Vėlius, Gintaras Beresnevičius (sud.)	1991–2003	<i>Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai</i> (BRMS)	t. 1–4	Vilnius: Mintis; Mokslo ir enciklopedijų leidykla www.tautosmenta.lt >šaltiniai
Ambraziejus Jonynas (sud.)	1962	<i>Lietuvių tautosaka</i>	t. 1	Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla
Antanas Juška (sud.)	1954	<i>Lietuviškos dainos</i>	t. 3	Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla https://www.veliuonoskc.lt/4660-2/
Antanas Juška (sud.)	1955	<i>Lietuviškos svotbinės dainos</i>	t. 1–2	Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla https://www.veliuonoskc.lt/4660-2/
Jurgis Lebedys (sud.)	1956	<i>Smulkioji lietuvių tautosaka XVII–XVIII a.: Priežodžiai, patarlės, mįslės</i>		Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla http://tautosmenta.lt/wp-content/uploads/tautosaka/SmulkTs_XVII-XVIII.pdf
Zenonas Slaviūnas (sud.)	1958–1959	<i>Sutartinės, daugiabalsės lietuvių liaudies dainos</i>	t. 1–3	Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla www.sutartines.info/slaviunas/
Daiva Vaitkevičienė (sud.)	2009	<i>Lietuvių užkalbėjimai: gydymo formulės,</i>		Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas www.tautosmenta.lt
Norbertas Vėlius (sud.)	2012	<i>Sužeistas vėjas</i>		Vilnius: Versus Aureus
		Privaloma literatūra		
Gintaras Beresnevičius	1995	<i>Baltų religinės reformos</i>		Kaunas: Taura www.tautosmenta.lt
Gintaras Beresnevičius	2006	Gamta ir šventumas. Senosios lietuvių religijos gamtiškumo klausimu	<i>Gamta ir religija. Serija Senovės baltų kultūra</i> , t. 7, p. 64–97	Vilnius: Versus Aureus; www.tautosmenta.lt
Algirdas Julius Greimas	2005	<i>Lietuvių mitologijos studijos</i>		Vilnius: Baltos lankos www.tautosmenta.lt
Nijolė Laurinkienė	1990	<i>Mito atšvaitai lietuvių kalendorinėse dainose</i>		Vilnius: Vaga www.tautosmenta.lt
Nijolė Laurinkienė	1996	Sakmių apie pasaulio sukūrimą paplitimas ir prasmė	<i>Tautosakos darbai</i> t. V (XII), p. 50–55	Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas www.tautosmenta.lt
Ingė Lukšaitė	2014	Pasakojimas apie Matą Pretorijų	<i>Liaudies kultūra</i> , Nr. 6, p. 16–25	Vilnius: Lietuvos nacionalinis kultūros centras
Ingė Lukšaitė	2021	Ar pažįstame Mariją Gimbutienę? Kelias į tėvynę per tūkstantmečius	<i>Būdas</i> , Nr. 1, p. 1–5	Vilnius: Lietuvos nacionalinis kultūros centras

Daiva Račiūnaitė-Vyčiniene	2018	<i>Sutartinių audos</i>		Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija
Donatas Sauka	1970	<i>Lietuvių tautosakos savitumas ir vertė</i>		Vilnius: Vaga
Donatas Sauka	2007	<i>Lietuvių tautosaka</i>		Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas
Leonardas Sauka (sud.)	2008	<i>Pasaka Eglė žalčių karalienė: Tyrinėjimai, kitos žinios</i>	t. 4	Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Vykintas Vaitkevičius	2023	Bandyamas atkurti Šventaragio mitą	<i>Būdas</i> , Nr. 5, p. 1–15	Vilnius: Lietuvos nacionalinis kultūros centras
Norbertas Vėlius	1977	<i>Mitinės lietuvių sakmių būtybės</i>		Vilnius: Vaga www.tautosmenta.lt
Papildoma literatūra				
Vytautas Ališauskas	2016	<i>Baltų religijos ir mitologijos relikvai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (XIV–XVIII a.): Šaltinių rinkinys</i>		Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija www.tautosmenta.lt
Vytautas Ališauskas	2009	<i>Sakymas ir rašymas: kultūros modelių tvėrmė ir kaita Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje</i>		Vilnius: Aidai
Gintaras Beresnevičius	2004	<i>Lietuvių religija ir mitologija</i>		Vilnius: Tyto alba
Dainius Razauskas	2020	<i>Sielos namai: Namų samprata ir vertinimas dvasinėje tradicijoje</i>		Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Daiva Vaitkevičienė	2001	<i>Ugnies metaforos: lietuvių ir latvių mitologijos studija</i>		Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas www.tautosmenta.lt
Norbertas Vėlius	1983 (2012)	<i>Senovės baltų pasaulėžiūra</i>		Vilnius: Vaga arba Vilnius: Aidai
Kitų lietuvių tautosakos ir mitologijos tyrinėtojų straipsniai	2000– 2023	www.tautosmenta.lt ; <i>Tautosakos darbai</i> ; <i>BŪDAS</i>		Įvairūs

ATNAUJINTA 2023-09-22